

IMPACTUL ADERĂRII ASUPRA SISTEMULUI PUBLIC DE PENSII

Sunt multe persoane care se adresează instituției noastre de a primi “pensii europene” datorită faptului că și țara noastră a devenit membră ai Uniunii Europene. În vederea informării acestor categorii și în general a beneficiarilor sistemului public de pensii, vă prezentăm câteva elemente ale impactului aderării asupra sistemului public de pensii.

Trebuie precizat de la început că aderarea României la UE îl afectează numai pe acei români care fie își schimbă reședința în interiorul Uniunii, fie au lucrat într-unul sau în mai multe state comunitare. Pentru cetățenul de rând care nu a părăsit granița țării în viața lui, aderarea României la UE nu înseamnă nimic nou în domeniul asigurărilor sociale , incluzând aici și domeniul pensiilor.

Unul dintre principiile fundamentale ale Tratatului care instituie Comunitatea Europeană vizează **libera circulație a persoanelor în cadrul comunității.**

Acest principiu, permite cetățenilor statelor membre să circule liber în Uniunea Europeană pentru a muncii sau pentru a-și căuta un loc de muncă într-un alt stat. Datorită acestei libere circulații, cetățeni ai europei pot fi supuși unor legislații diferite în domeniul securității sociale în funcție de țara în care lucrează sau își au domiciliu.

În general când spunem securitate socială, ne referim la următoarele prestații :

- asigurări de sănătate
- asigurări pentru bătrânețe, pentru incapacitate de muncă
- prestații familiare
- ajutor de deces
- prestații în cazul șomajului,...

Noi ne vom limita numai la domeniul pensiilor care sunt de fapt o formă de asigurare socială în cazul îmbătrânirii, a pierderii capacității de muncă.

În scopul rezolvării problemelor care se pun în plan internațional în materie de securitate socială, a fost elaborat un cadru legislativ la nivel european care abordează necesitatea **coordonării sistemelor de securitate socială.**

Coordonarea reprezintă modul de abordare utilizat în scopul eliminării elementelor legislației naționale care, în situații care depășesc granițele naționale, ar crea un vid legislativ sau, dimpotrivă, ar antrena cumulum de prestații. Într-o exprimare mai generală, se poate spune că o asemenea abordare urmărește **garantarea dreptului la prestații de securitate socială pentru lucrătorii migranți și pentru membrii lor de familie.**

Instrumentele prin care se realizează coordonarea sistemelor de securitate socială se referă exclusiv la aceste categorii de persoane, ele nu modifică cu nimic natura regimului național de securitate socială, cuantumul prestațiilor sau condițiile de acordare. Aceste instrumente se aplică numai în situații cu caracter transfrontalier și garantează un tratament echitabil pentru lucrătorii migranți. Coordonarea reprezintă un instrument de drept internațional și depinde în mare măsură de cooperarea interstatală.

Instrumentele prin care se realizează coordonarea în materie de securitate socială sunt: acordurile bi și multilaterale, convențiile multilaterale și legislația supranațională (Regulamentele și Tratatetele)

Trebuie făcută precizarea că în ceea ce privește protecția drepturilor lucrătorilor migranți nu se poate vorbi despre armonizare. Spre deosebire de **armonizare** – care constă într-un set de prevederi cu caracter internațional care se adresează statelor, stabilind obiective și/sau obligații conform cărora statele trebuie să-și adapteze legislația națională – **coordonarea** lasă reglementările naționale intacte, cu alte cuvinte diferențele între sistemele legislative naționale pot persista, instituind însă anumite reguli prin care să se asigure protecția socială a lucrătorului migrant.

În ceea ce privește coordonarea drepturilor lucrătorilor migranți în materie de securitate socială, au fost definite unele principii, necesar a fi respectate.

Acestea principii sunt următoarele:

- **Egalitatea de tratament între cetățenii statelor membre**, ceea ce înseamnă acordarea acelorași drepturi și impunerea acelorași obligații de securitate socială între cetățenii proprii și cei ai altor state membre, care se deplasează în interiorul Uniunii Europene, în vederea desfășurării unei activități profesionale sau a stabilirii domiciliului;
- **Totalizarea perioadelor de asigurare** în vederea stabilirii și acordării drepturilor, ceea ce presupune că instituția competentă, la calcularea drepturilor ce îi revin unui lucrător migrant (persoană ce și-a desfășurat activitatea în mai multe state ale Uniunii Europene), ia în considerare atât perioadele de asigurare realizate în propriul stat, cât și perioadele realizate în celelalte state membre. Aceste perioade sunt avute în vedere, după caz, **pentru analizarea condițiilor legate de deschiderea dreptului la prestație**, în cazul aplicării legislației altui stat decât cel pe teritoriul căruia acestea au fost realizate. **La calculul cuantumului prestațiilor** se va aplica regula calculului proporțional care prevede că **fiecare stat va acorda o pensie calculată în raport cu perioada de contribuție a persoanei în sistemul de asigurări sociale al respectivului stat membru.**

• **Exportul prestațiilor:** ceea ce reprezintă dreptul unui lucrător migrant de a beneficia pe teritoriul statului de domiciliu. de prestațiile dobândite în statele în care și-a desfășurat activitatea.

Pentru România, legislația comunitară a devenit direct aplicabilă odată cu momentul aderării la Uniunea Europeană, de la 1 ianuarie 2007.

În materia drepturilor la prestațiile de bătrânețe, invaliditate, deces, drepturile sunt rezolvate cumulativ în toate legislațiile la care lucrătorul a fost afiliat în diferitele state membre, de îndată ce o cerere de acordare a unei prestații a fost introdusă. În situația în care nu sunt îndeplinite toate condițiile prevăzute de legislațiile diferite, drepturile sunt tratate pe măsură ce condițiile se îndeplinesc, ținând cont de perioadele realizate în cadrul tuturor acestor legislații, iar prestațiile se recalculează pe măsură ce condițiile sunt îndeplinite în cadrul celorlalte legislații.

Coordonarea în materie de securitate socială depinde în mare parte de schimbul de informații între instituții reprezentative ale diferitelor state. În Uniunea Europeană fiecare stat membru își păstrează limba națională. Nu există o limbă oficială. Un rol de primă mărime îl au, în acest sens, organismele de legătură ale diferitelor state, prin care se asigură aplicarea prevederilor acordurilor bilaterale, iar ulterior, cele ale legislației comunitare. În domeniul asigurărilor sociale, pentru România, rolul de organism de legătură este atribuit Casei Naționale de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale.

Modul în care instituțiile comunică între ele **nu este liber**, ci este structurat printr-un sistem de **formulare standardizate**. Astfel de formulare sunt necesare, de exemplu, pentru:

- A stabili dreptul la prestația în natură;
- A stabili că persoana rămâne afiliată în statul de origine, în cazul detașării în străinătate;
- A stabili numărul și natura perioadelor de asigurare;
- A comunica gradul de incapacitate de muncă;
- A comunica nivelul cuantumului prestației, etc.

Toate formularele sunt elaborate de Comisia administrativă, dar este lăsată posibilitatea statelor membre de a adapta propriile formulare prin adăugarea anumitor elemente, dar numai cu avizul Comisiei administrative. Aceste formulare sunt denumite „formularele E”, au mai multe forme și dimensiuni, concentrate în 7 serii, după cum urmează:

- A. Seria E 100, din care relevant pentru sistemul nostru este formularul E101 și E 102 necesare pentru detașare/excepții de la legislația aplicabilă, respectiv prelungirea detașării;
- B. Seria E 200, destinate obținerii și plății drepturilor de pensii (invaliditate, bătrânețe și urmași);

- C. Seria E 300, pentru prestațiile de șomaj;
- D. Seria E 400, legată de prestațiile familiale;
- E. Seria E500, prevăzută în special pentru schimbul de informații referitoare la perioadele de asigurare;
- F. Seria E 600, prevăzută în special pentru schimbul de informații cu privire la venituri

Care sunt atribuțiile noastre, a Caselor teritoriale de pensii în acest domeniu?

Iată câteva exemple concrete :

1.

O persoană care în prezent are domiciliul în Sf. Gheorghe, vrea să se pensioneze anticipat parțial , el a lucrat până în anul 1990 în țară, apoi 5 ani în Austria și 10 ani în Ungaria; El este un „lucrător migrant”, și atunci când se va adresa Casei Județene de Pensii Covasna în vederea pensionării, va fi tratat ca atare.